

Citiți lecția din manual: *Studiu de caz: Pogromul de la București*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Studiu de caz: Pogromul de la București

1. Antonescu vs. legionari

- 14 septembrie 1940-14 februarie 1941 - colaborarea dintre generalul Ion Antonescu și mișcarea legionară condusă de Horia Sima s-a dovedit a fi temporară, Antonescu dorind respectarea legii și a ordinii în stat, pe când Sima a urmărit scopuri diametral opuse, bazate pe forță și violență;
- Ion Antonescu și mișcarea legionară au avut convingeri antisemite, dar s-au deosebit în privința tacticii aplicate față de evrei: Antonescu a cerut introducerea măsurilor antisemite de către instituțiile statului, gradual, organizat, într-o succesiune care să reducă impactul asupra mersului economiei și a înțelegerilor militare cu Germania, pe când Sima a fost adeptul unei politici de asalt, în care violența a fost utilizată pentru distrugerea și preluarea proprietăților evreilor, pentru intimidarea și excluderea lor din societate și, în cele din urmă, din România;
- convins de faptul că legionarii sunt un pericol pentru stabilitatea economică și socială a țării, Antonescu a căutat să obțină sprijinul lui Hitler;
- 14 ianuarie 1941 - la Obersalzberg, Antonescu a avut o întrevedere cu Adolf Hitler, la care Horia Sima a făcut imprudența să nu participe, în cadrul căreia a obținut acordul liderului german de a îi îndepărta pe legionari din guvern (Germania s-a pregătit în secret să invadeze U.R.S.S., *Operațiunea Barbarossa*, și a mizat pe rezervele de petrol ale României, precum și pe participarea militară a statului român la războiul împotriva sovieticilor);
- 18 ianuarie 1941 - după obținerea acordului lui Hitler, Ion Antonescu a trecut la îndepărtarea legionarilor din guvern, prin desființarea posturilor de comisari de românizare și destituirea legionarilor din Ministerul de Interne ⇒ Horia Sima și adepții săi au refuzat schimbările din funcție și au declanșat „*rebeliunea legionară*” (21-23 ianuarie 1941), soldată cu înfrângerea partidului de extremă dreapta și impunerea dictaturii militare antonesciene.

2. Pogromul din București

- 21-23 ianuarie 1941 - în paralel cu rebeliunea, legionarii au inițiat și condus cel mai mare și mai violent pogrom împotriva evreilor din istoria Bucureștiului;
- pogromul din Capitală a fost executat de grupuri de legionari înarmați care au controlat sediile unor instituții și clădiri publice;
- bande alcătuite din membrii organizațiilor legionare și ai aparatului polițienesc, precum și simpatizanți civili ai acțiunilor antisemite au atacat cartierele evreiești Dudești și Văcărești, sute de evrei fiind reținuți abuziv și duși în diferite locuri din zona Capitalei (comisariate, prefectura de poliție, sediul legionar „*Inginer Gheorghe Clime*” din Calea Călărăși, pădurea Jilava, case particulare și Abatorul București), unde au fost jefuiți, torturați și împușcați;
- în perioada pogromului au fost uciși 120-140 de evrei (asasinați în sediile Mișcării Legionare, la Abator, în pădurea Jilava și primăria comunei Jilava), printre victime numărându-se avocatul Millo Beiler, frații Rauch și cei doi fii ai rabinului Tzvi Guttman, Iosif și Iancu, veteranii din Primul Război Mondial Ocard Andrei, Eduard (Ida) Braunstein, Sigmund Collin, Moise Frânghieru, Isidor Goldstein, Mayer Marcus, Sami Roeder, Leon (Leiba) Rosenthal și Avram Schein;
- legionarii s-au dezlănțuit împotriva comunității evreiești din București, prin jafuri, devastări și incendieri ale unor sinagogi (templul sefard „*Cahal Grande*”), clădiri comerciale (616 prăvălii și ateliere) și locuințe particulare;
- august 1941 - 2980 de legionari au fost judecați pentru participare la pogrom, dintre care 1842 au fost condamnați la diferite pedepse.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=Gvofpog1JIE>

https://www.youtube.com/watch?v=E_9NL0QmXwc

<https://www.youtube.com/watch?v=S3Fww71BOIg>

Fișă de lucru: Studiu de caz: Pogromul de la București

Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„La București, medicii evrei veniți să își ofere serviciile pentru îngrijirea răniților, au fost bătuți și chinuiți de către colegii lor creștini. La Ploiești, prefectul a adunat cu arcanul pe toți evreii valizi, de la salahor până la intelectual, pentru a-i supune la munci grele de dărâmare și cărat moloz. Cu mâna evreiască, a dărâmat aproape toate casele de rugăciune și instituțiile de cultură evreiești. Pentru ca spaima să paralizeze orice încercare de rezistență sau opunere a victimelor, același prefect a tolerat ca șeful poliției legionare să aresteze, în timpul slujbei la sinagogă, un grup de 60 de evrei, care sunt chinuiți sălbatic vreme de două săptămâni. Dintre aceștia s-au ales jertfele evreiești, în noaptea răzburării legionare. În timp ce în închisoarea de la Jilava au fost măcelăriți înalții demnitari ai țării, care au ridicat glasul sau brațul împotriva nebuniei legionare, la Ploiești 11 evrei luați la nimereală, dar având în frunte pe rabinul comunității, au fost împușcați și aruncați în șanțurile șoselelor din jurul orașului. Ura legionară a amestecat în noaptea aceea durerea evreiască cu durerea țării. Pe dușumelele legiunii de jandarmi Prahova și-a dat sufletul - între rabinul Friedman și covrigarul Șmil Șmilovici - Nicolae Iorga, apostol al culturii românești și - intermitent - al intoleranței antisemite (...).

Marți 21 ianuarie, pe la orele 7:00 seara o patrulă legionară s-a interesat dacă Weissmann e acasă. După 3 ceasuri a venit o bandă întreagă, să fi fost 20-25... Toți îmbrăcați la fel, cu scurte de aba și cizme, toți înarmați cu revolvere și purtând pe piept lanterne mari electrice... Pe Iosif Wiessman l-au coborât întâi jos în birouri, iar apoi l-au dus la sediul corpului muncitoresc legionar. Aici l-au chinuit vreo două ceasuri... Către dimineață, bandiții am plecat luându-l cu ei și pe Iosif Weissmann, pe care l-au împușcat...”

(Matatias Carp, *Cartea neagră, Fapte și documente, Suferințele evreilor din România, 1940-1944*)

Ați primit două lentile imaginare. Cu prima lentilă veți citi textul de mai sus din perspectiva victimelor. Cu cea de-a doua lentilă veți citi textul din perspectiva făptașilor. Există martori tăcuți sau salvatori în această mărturie? Ce ați descoperit? Cine a fost responsabil? Cine a fost complice? Ce anume a motivat comportamentul făptașilor? Care credeți că a fost atitudinea majorității populației față de aceste evenimente?

BIBLIOGRAFIE:

1. Boşcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Şerban, Nicolae, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Booklet, Bucureşti, 2024.
2. Waldman, Felicia, Tudorancea, Anca, Cioflâncă, Adrian, Iancu, Carol, Radu, Adriana, Romandaş, Bogdan-Florin, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Corint Logistic, Bucureşti, 2024.
3. Florian, Alexandru (coordonator), Boboc, Daniel, Drăguşin, Nicolae, Matei, Petre, Petrescu, Florin, Stan, Gabriel, Stanciu, Măriuca, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2024.
4. Soare, Aurel Constantin, Săvuţă, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana Maria, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Litera, Bucureşti, 2024.
5. Florea, Cosmin-Ionuţ, Stan, Viorica, Țigău, Dragoş Lucian, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Sigma, Bucureşti, 2024.
6. Sandu, Traian, *Istoria Gărzii de Fier. Un fascism românesc*, Editura Cartier, Chişinău, 2019.
7. Comisia Internaţională pentru Studierea Holocaustului în România, *Raport final*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
8. Ioanid, Radu, *Holocaustul în România*, Editura Polirom, Iaşi, 2019.
9. Centrul pentru Studierea Istoriei Evreilor din România „Wilhelm Filderman”, *Izvoare şi mărturii. Evreii din România între anii 1940-1944*, Editura Hasefer, Bucureşti, 1993-1998.

